

TÜRKÇEYE SAHİP ÇIKMAK

PROF. DR. AHMET SEVGİ

Türk dili dünyanın en zengin dillerinden biridir. Ancak, yazık ki bu güzel dil aynı zamanda dünyanın en talihsiz dilidir de... Türkçe takriben bin yıldır yabancı kelimelerle boğuşmaktadır. Ve maalesef millet olarak geniş anlamda ona sahip çıktığımız da söylenemez. Gerçi bu konuda zaman zaman bazı olumlu teşebbüsler görülmüştür.

Ama bunlar hiçbir zaman ferdî gayretler olmaktan öte geçmemiştir. Türkçe'nin doğru ve güzel kullanılması için "Meclis"e bir yasa tasarısının sevk edilmiş olduğunu gazetelerde okuyunca tarih içinde Türkçeyi yabancı kelimelerin istilasından kurtarabilmek için bayrak açan dil mücahitlerinin çabaları bir film şeridi gibi gözümün önünden geçti...

İlk dil mücahidimiz Kaşgarlı Muhmut'tur. O, "Dîvânü Lüğâtî't-Türk" adlı eserinde: "Türk dilini öğreniniz; çünkü onların uzun sürecek saltanatları olacaktır" mealinde bir hadis rivayet edildiğini belirterek "Bu hadis doğru ise Türk dilini öğrenmek vacip demektir. Eğer uydurma ise o zaman da akıl ve iz'an bunu icap ettirir" yorumunu yapmaktan çekinmemiştir.

Sonra Karamanoğlu Mehmet Bey'in meşhur fermanı: "Bugünden sonra dîvanda, dergâhta, bârgâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır."

14. asır Türk sûfilerinden "Garîbnâme" yazarı Âşık Paşa'nın şu sözleri hâlâ kulağımızda çınlamaktadır:

*Türk diline kimsene bakmaz idi
Türklerle hergiz gönül akmaz idi
Türk dahi bilmez idi bu dilleri
İnce yolu ol ulu menzilleri...*

Daha sonra sırayla; Gülşehrî, Devletoğlu Yusuf, Mercimek Ahmet, Aydınî Visâlî, Ali Şîr Nevâî, Tatavralı Mahremî, Edirneli Nazmî, Sâdî, Ömer Seyfeddin Ali Canîp, Ziya Gökalp vb. şâir ve yazarlarımızın Türkçecilik mücadelesinde yerlerini almış olduklarını görüyoruz. Bunlardan Ali Şîr Nevâî'nin "Muhakemetü'l-Lüğateyn" adlı eserinde yer alan şu sözlerini aktarmadan geçemeyeceğim:

"Anadilim üzerinde düşünmeye koyuldum. Türkçenin derinliklerine dalınca gözüme on sekiz bin âlemden daha yüksek bir âlem göründü. Orada nice faziletler, nice yücelikler hazinesine rastladım. Bu âlemin gül bahçelerine girdim. Gülleri, feleğin güneşinden daha parlaktı. Her yanında göz görmedik, el değmedik daha neler, neler vardı. Ama bu mahzenin yılanı kan dökücü ve güllerinin dikenini sayısızdı. Bunları görünce düşündüm ve

dedim ki: Demek bizim Türk şâirleri bu korkulu ve dikenli yollardan çekindikleri için Türkçeyi bırakıp gitmişler."

Tanzimat'tan sonra dil münakaşaları daha farklı bir şekil almıştır. Bir tarafta ilmî ölçüler dâhilinde dili sadeleştirmek isteyenler vardır, diğer tarafta da "Lisanı sadeleştirmek, bizi yedi asır geriye götürür" diyen Osmanlıca taraftarları...

20. yüzyıl başlarında; Ömer Seyfeddin, Ziya Gökalp ve Ali Canip'in öncülük ettikleri "Yeni Lisan" hareketinin benimsenmiş olduğu görülür. Hatta o yıllarda sade Türkçe ile güzel eserler de kaleme alınmıştır. Ancak, Cumhuriyet'ten sonra tasfiyeciler işin başına geçerek dilimizi bugünkü içinden çıkılmaz duruma düşürmüşlerdir.

Bütün bunları şunun için naklettim: Dili oluşturan fertler yahut kanunlar değil, millettir. Dolayısıyla, milleti meydana getiren fertler top yekûn dile sahip çıkmadıkça Türkçeyi bugün içine düştüğü sıkıntılardan kurtarmak mümkün olmayacaktır. Başta yazarlarımız olmak üzere 7'den 70'e herkese Türkçeye sahip çıkma şuuru nasıl verilebilir, bunlar araştırılmalıdır.

Geçmişte olduğu gibi, kanunî düzenlemeler yahut ferdî çabalarla -tabela veya kuruluş adları dışında- başarıya ulaşılabileceğini sanmıyorum. Dahası, bu düzenlemelerin dil konusunda yeni bir gruplaşma yahut inatlaşmaya yol açmasından endişe ediyorum...

